

Paradigmaváltás a közgazdasságtanban?

A gazdasági változások margójára

Mellár Tamás

Pécsi Tudományegyetem
Közgazdaságtudományi Kar
Közgazdasági és Regionális Tudományok Intézete

Nádasdy Akadémia Szimpózium
Előadása

Vázlat

- 1 A világgazdasági válság utáni helyzet
  - Hosszú prosperitás
  - Mi változott meg a válság után?
- 2 Az Európai Unió jövője
- 3 A magyar gazdaság útkeresése

Vázlat

- 1 A világgazdasági válság utáni helyzet
  - Hosszú prosperitás
  - Mi változott meg a válság után?
- 2 Az Európai Unió jövője
- 3 A magyar gazdaság útkeresése

A "nagy mérséklődés" jellemzői

- A globalizáció kiterjedése
A nemzetközi munkamegosztás egyre szélesebbé vált
Páratlan hosszú konjunkturális időszak: alacsony kilengésekkel
- Az EU bővülése a volt szocialista országokkal 2004 és 2007
Nominális és reálkonvergencia
- Az elmaradott országok helyzete
A két legnépesebb ország sikeres modernizációja: India és Kína
- Jövedelemegyenlőtlenségek növekedése
Egyre nagyobb jövedelemkülönbségek (STIGLITZ, PIKETTY)
A hosszú konjunktúra igazi nyertese a legfelső 1%

A mainstream közgazdaságtan diadalútja

- A hagyományos keynesizmus válsága a '70-es években
Az állami szerepvállalás és redisztribúció átértékelése
- Az új neoklasszikus szintézis uralomra jutása
Újklasszikus és újkeynesiánus frigy
- A mainstream doktrína
  - 1 Racionális viselkedés és várakozás
  - 2 A piaci önszabályozó mechanizmusok mindenhatósága
  - 3 A gazdaság domináns a társadalommal és a környezettel szemben

Vázlat

- 1 A világgazdasági válság utáni helyzet
  - Hosszú prosperitás
  - Mi változott meg a válság után?
- 2 Az Európai Unió jövője
- 3 A magyar gazdaság útkeresése

A világgazdasági erőviszonyok változása

- A fejlett nyugati országok lassabb növekedése és súlyának csökkenése
A feltörekvő országok (BRIC) térnyerése
- A centrum-periféria erőtér nem alakult át
Az USA technikai-technológiai fölénye megmaradt
A nemzetközi munkamegosztási kiterjedtsége nem csökkent
- A nyugat elveszítheti-e dominanciáját a feltörekvőkkel szemben?
A döntő kérdés a felzárkózók számára, hogy saját innovációs útra tudnak-e térni?
Japán és Dél Korea eltérő példája

Közgazdaságtan újragondolva?

- A válság megnyirbálta a mainstream tekintélyét
Még utólag sem tudták megmagyarázni a válság okait és nem tudják mit kellene tenni
- Új irányzatok megjelenése és az alternatív irányzatok megerősödése
(1) Intézményi, (2) Viselkedési, (3) Evolucionista, (4) Ágens-alapú stb. irányzatok
- Még nincs kész az új integráló paradigma
A közgazdaságtannak vissza kell szereznie a társadalomtudományi státuszát

Optimális valutaövezet vagy valami más?

- MUNDALL tézise az optimális valutaövezetről:
Viszonylag hasonló fejlettségű országok gazdasági társulása
- Politikai lehetőségek és szükségszerűségek
  - (1) Először védekezés az USA-dominanciával szemben
  - (2) A SZU felbomlásának kihasználása
  - (3) A szupranacionális cégek igénye
- Konstruktív és működési problémák
Lassú, bürokratikus irányítás
Érdekkonfliktusok rossz kezelése

Szétesik-e az Unió?

- A válság után világossá váltak a nehézségek
A GIPS országok gyenge alkalmazkodóképessége
- Egy tévhít: az elmaradottnak kívül könnyebb lenne!!
A nemzeti valuta és az önálló monetáris politika semmilyen előnyt nem jelent, ha az elmaradottság jelentős
Görögország helyzete nem fog megoldódni a *drachma* bevezetésével
- A fiskális unió lehetősége és szükségessége
Az egységes fiskális politikai és a nagyobb újraelosztás szükséges, de nem elégséges feltétel a felzárkózáshoz

A félresiklott rendszerváltozás

A piacgazdaság nem hozott jobb gazdasági viszonyokat, mint ami a szocializmusban volt – ez a közvélekedés

Mit mutatnak a számok?

- Alacsonyabbabb a növekedési ütem (3% versus 1%)
- A reálbérek és keresetek lassú növekedése (ma a '80-as évek elejének szintjén állunk)
- Nagy és növekvő jövedelem-, vagyonkülönbségek (1:4, versus 1:8 a legalsó és legfelső tized aránya)
- Masszív vagyonfelélés: adósság/GDP 80% (60% volt 1990-ben)
- Megtorpant a felzárkózásunk az EU-hoz, és a visegrádi országoknál is rendre gyengébben teljesítünk

Mi az oka a gyenge teljesítménynek?

- Szélsőséges baloldali válasz:
A piacgazdaság és a demokrácia nem megfelelő (nekünk vagy általában?)
- Szélsőséges jobboldali válasz:
A súlyos örökség (nagy államadósság) és a nyugati összeesküvés Magyarország ellen
- Szofisztikáltabb válasz:
Ahogyan mi csináltuk ezeket, az a rossz
Felemás modernizáció, a piaci rendszer és a demokrácia működésének akadályoztatása

A második Orbán-kormány gazdaságpolitikája

Valós problémákra, rossz válaszok

- Nem jól működik a piacgazdaság
Államosítsunk, legyen egy erős államkapitalizmus!
- Nem játszott pozitív szerepet a külföldi tőke a felzárkózásban
Adóztassuk és üldözzük el őket!
- Nem sikerült az európai felzárkózás és beilleszkedés
Orientálódjunk Keletre!
- Formális és nem hatékony a parlamenti demokrácia
Üresítsük ki és legyen direkt központi irányítás!

Paradigma-értékű lépések

- Általános társadalmi válság van ma Magyarországon
Azért vannak gazdasági problémáink, mert a magyar társadalom beteg (BIBÓ, FÜLEP)
- Vállalkozásépítő programok
Kisvállalkozások együttműködése: *kisvejteki példa*
Beszállítói programok kialakítása
Kockázati tőkealapok létrehozása, start up programok
- A munkakínálat javítása
Képzési, átképzési programok, bedolgozói rendszerek kialakítása
- A humántőke fejlesztése
Az oktatás és az egészségügy radikális reformjára van szükség
Kutatás–fejlesztésre sokkal többet költeni, mint most